Posamezna številka stane 20 v.

34. številka. Maribor, dne 28. aprila 1919. Letnik XI.

Naročnina znaša: — Za celo leto . . K 12·— Za pol leta . . „ 6·— Za tri leta . . „ 3·— Mesečno . . . „ 1·20 Izven Avstrije: — Za celo leto . . . „ 15·— Posamezne številke — 20 vinarjev. —

STRAŽA

Inserati ali oznanila se računajo po 40 vin. od 6redne petitvrste: pri večkratnih oznanilih velik popust. — „Straža“ izhaja v ponedeljek in petek popoldne. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo: Maribor Koroška ulica 5. — Telefon St. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti vsak dan od 11.—12. ure dopoldne.

Veličasten sprejem zemeljskih ostankov Zrinskega in Frankopana na severni meji Jugoslavije.

To je bil dan, kakoršnega Maribor in severni obmejni kraji že dolgo ali sploh nikdar niso videli. Kakor so se vračali rimski zmagovalci iz vojsk v veličastnem sprevodu, povsod navdušeno pozdravljeni od ljudstva, enako so se vračali telesni ostanki naših jugoslovanskih mučenikov in prvoboriteljev za ujedinjenje troimenega naroda po našem severnem ozemlju na nepričakovano, veličasten in sijajen način. Naše pero je preslabo, da bi popisalo vse misli in občutke, ki so nas navdajale pri pogledu na to veličastno manifestacijo — sploh ti občutki se popisati ne dajo, treba jih je doživeti; vrhutega pa imamo tako omejen prostor na razpolago, da moramo napraviti poročilo kolikor mogoče kratko.

Ob prevozu navzoči bratje Hrvati in Srbi so bili priča, da živi tu na najskrajnejši severni ogroženi točki jugoslovanske domovine ljudstvo, ki je z gorečim srcem manifestiralo za idejo, za katero sta junaško žrtvovala svoje življenje prva jugoslovanska mučenika Peter Zrinski in Franjo Frankopan: za idejo ujedinjenja vseh treh jugoslovanskih plemen v skupno svobodno domovino.

Ko se je začel v nedeljo (dne 27. aprila) zjutraj Maribor odevati v svečano obleko, je bilo nebo oblačno in začelo je na veselje škodoželjnih Nemcev deževati in proti poldnevu celo snežiti. A popoldan, predno se je začela prava svečanost, smo imeli vedro in prav ugodno vreme.

Bratje Hrvatje pridejo.

Ob eni uri popoldne se je pripeljal iz Zagreba poseben vlak s hrvatskimi in srbskimi gosti. Na kolodvoru se je zbralo mnogobrojno občinstvo. V imenu mesta Maribor je pozdravil goste vladni komisar dr. Pfeifer sledeče: „Kot načelnik slovenskega mesta Maribor pozdravljam hrvatske in srbske brate in sestre kot slavne člane našega troimenega naroda. To je zgodovinski dan, ko prvič stopite na naš severni branik. Žal, da Vam ne moremo nuditi posebnih ugodnosti, pač pa Vas sprejmemo z odkritim srcem. Povzročil je Vaš prihod krvoločnik Habsburžan, ki je položil nehote temeljni kamen našemu ujedinjenju in naši svobodi. V imenu tega ujedinjenja Vas, brate in sestre, najprisrčneje pozdravljam in Vam kličem „Dobrodošli!“

Za sprejem se je zahvalil dr. Bradaška, starosta zagrebškega Sokola: Dospeli smo v mesto, ki je še nedavno ječalo pod jarmom tujca, ki je umoril prva borca za veliko jugoslovansko idejo, našega Zrinskega in Frankopana. Bratje Slovenci! Vi se pripravljate, da slovesno sprejmete kosti velikih narodnih mučenikov, svete kosti mož, ki so vršili pryo veliko pravdo za našo jugoslovansko slobodo. Hrvatje smo iznenadeni, da so se bratje Slovenci tako veličastno pripravili, da sprejmejo te kosti narodnih borcev. Slovesno prisegamo, da bomo kot del jugoslov. naroda delovali za našo in Vašo pravo slobodo edinstva in da smo pripravljeni tudi z orožjem v roki se boriti, da otmemo one kraje, ki jih je tujec zdaj ugrabil od naše skupne očetnjave. Ob tej slovesni priliki prisegamo boj tujcu, tujemu šovinizmu in imperijalizmu. Prisegamo pa tudi, da bomo vsa tri plemena jedinstvenega jugoslovanskega naroda delovala za uresničenje velike ideje Zrinskega in Frankopana. (Viharni Slava- in Živio-klici.)

Nato je kapetan Talčevič, poveljnik jugoslov. bojne mornarice, podal generalu Maistru prijavo staleža. General Maister je poveljnika in njegovo četo pozdravil z laskavimi besedami. Hrvatski gostje so se potem razšli po mestu.

V Špilju!

Posebni vlak je odpeljal zastopnike vojaških in civilnih oblasti, odposlanstvo naroda ter časnikarje k sprejemu Zrinjsko-frankopanskega vlaka v Špilje. Vlak je vodil nadrevident prometni kontrolor Franc Repič. Vojaške oblasti so bile zastopane po podpolk. Skabarju, majorjih Dereani in Poljanec, kapetanu Rakuša, vojnem kuratu Zavadlalu in podpor. Čehu; civilne oblasti po okrajnem glavarju dr. Lajnšiču in vladnemu komisarju mesta Maribor dr. Pfeiferju, in od odposlancev naroda: dr. Rosina, dr. Lipold, Vladimir Pušenjak, od zastopnikov časopisov: Iv. Mihajlovič za zagrebški dop. urad, uredniki Arlič, Žebot, Pirc in Šega.

Kolodvor v Špilju in bližnja okolica je bila okrašena z zelenjem in jugoslovanskimi trobojnicami. Celo na gradu nemškega barona Brucka in na cerkvi so vihrale naše zastave. Pod gradom je bil čez železniški tir postavljen slavolok z napisom: „Prvima narodnima mučenikoma najsevernejša posadka Jugoslavije.“ Na poštnem poslopju je bil hrvatski napis: „U tvom polju daj mu groba, Tvojim cvjecem grob mu kiti!“

Sprejem v Spilju.

Zrinsko-frankopanski vlak je dospel iz Dun. Novega Mesta v Špilje ob 2. 14 popoldne. Prehod vlaka čez demarkacijsko črto je pozdravilo grmenje topičev in tri častne salve tamkajšnje posadke. Razen posadke se je zbralo na kolodvoru na stotine slovenskega obmejnega ljudstva. Vlak je bil okinčan z jugoslovansko trobojnico. V zadnjem vozu se je nahajala z venci in jugoslovanskimi trakovi obložena krsta. Vence so poklonili: jugoslovansko poslaništvo na Dunaju, jugoslovanska akademska omladina, ter jugoslovanska kolonija na Dunaju en krasen šopek. K tem vencem je posadka v Špilju dodala krasen venec z napisom, kakor na slavoloku. Prevoz je vodil iz Dunaja dr. Deželič. Deputacija je sestajala iz teh članov:

Dvorni svetnik Cerovič kot namestnik poslanika SHS na Dunaju, Pogačnika, general Atanasković s soprogo in sinom podpolkovnikom, dr. Vasić, zastopnik bosanskih Hrvatov, dr Emilij Lašovski, prof univ. dr. Riesner, direktor Adalbert Šoštarič Pisarič. Častna straža do demarkacijske črte je tvoril oddelek srbske interaliirane posadke na Dunaju. Od Ernovža naprej pa so prevzeli častno stražo hrvatski in slovenski akademiki, in sicer: Dušan Bajić, Ivo Franjić, Franjo Mesesnel in Zlate Svetina.

Krsta.

Umetniško izdelana cinasta krsta leži sredi vagona na lesenem podstavku; v njej se nahaja prvotna mala krsta, v katero so že pred 12 leti položili izkopane zemeljske ostanke mučenikov. Pri krsti ste tudi dve nagrobni plošči, ena velika z napisom: »Ossa Petri Qad com. a Zrinio Bani Croatiae et Francisci Christofori Qad Marchionis de Frangepanibus † 30. IV. 1671 — Cura Frum. Draconis Chroathic 20. VII. 1907«. (Kosti Petra nekdaj grofa Zrinskega, bana Hrvatske in Franja Krsta nekdaj markiza Frankopanskega. † 30 IV. 1671 Po skrbi hrvatskega društva »Zmaja« 20 VII. 1907) Na drugi, manjši plošči je napis: »Braća hrv. »Zmaja) Prosvjeta«. Podigoše 1913. Zagreb—Beč. »Fres, Dracon Croat«. et »Prosvijeta«. Ere xerunt 1913. Zagrebia-Vienna. Plošče so kovinaste. Na veliki plošči se nahajate tudi glavi mučenikov v reliefu.

Pozdrav v Spilju.

Vlak in deputacijo je v Špilju pozdravil dr. Rosina v imenu slovenskega ljudstva. Zahvalil se mu je dr. Deželič: Hvala Vam, bratje Slovenci za sijajen sprejem, ki ne velja nam, ampak slavnima mučenikoma Zrinski in Frankopan. Blagoslovljena ona zemlja, na katero smo dospeli in katera nas je tako bratski sprejela. Mili bratje Slovenci! Kosti katere vozimo, naj bodo celokupnemu jugoslovanskemu narodu simbol, ki nas naj vodi še v nadaljnih bojih za našo svobodo in popolno njedinjenje. Grob, v katerem bosta počivala slavna naša mučenika, naj bo mesto, kamor bodo romali in na katerih bodo molili za srečo ujedinjenja jugoslovanskega naroda vsi bodoči rodovi. Slava Zrinskemu in Frankopanu«.

V Spilju je vlak stal 2 uri. Med tem je dr. Lajnšič kot vodja obmejnega glavarstva povabil deputacijo na skromno pogostitev v kolodvorsko revstaracijo. Pri tej priliki je okr. glavar dr. L. pozdravil navzoče goste in omenil, da bo ravno čutri 14 let, kar so ga kot člana vseučiliščne deputacije, ki je hotela položiti vonec na grob mučenikov, v Dun. Nov. mestu zaprli. Danes pa ima čast, pozdraviti v svobodni domovini te drage nam ostanke. Kot upravitelj tega ozemlja kliče dragim gostom »Dobrodošli« na našem obmejnem ozemlju.

Odgovoril mu je dr. Deželič, ki je povdarjal, da so Hrvati in Srbi ginjeni na lepem sprejemu.

Govorili so še dr. Riesner, ki je zlasti pozdravil jugoslovansko vojaštvo, za kateri pozdrav se je zahvalil major Dereani, urednik Žebot v imenu obmejnega slovenskega ljudstva in dr. Rosina.

Odhod iz Spilja.

Pred odhodom so vojaki sneli zelenje iz kolodvorskega poslopja in žnjim okinčali voz s krsto in lokomotivo. Ob 4 uri 15 minut se je vlak odpeljal iz Špilja. Pri odhodu so zopet zagrmeli topiči in častne salve vrle špiljske posadke.

V Št. Ilju, kjer se je nabralo obilno ljudstva, se je vlak ustavil. V imenu tamošnjih prebivalcev je prevoz pozdravil g. kaplan Sajovic. Odzdravil mu je dr. Lašovski. Med burnimi Živio klici je vlak odšel dalje.

Sijajen je bil sprejem na zadnji postaji pred Mariborom na Pesnici, kjer je bila zbrana šolska mladina z zastavicami in narodnimi znaki in tamkajšna (strelci) srbska posadka. Pevski zbor pod vodstvom nadučitelja Čonča je zapel »Lepa naša domovina« in »U boj«, nakar je sledil kratek nagovor g. Čonča, kateremu se je zahvalil dr. Riesner. Postaja je bila okrašena z napisom »Slava prvima jugoslovanskima mučenikoma!«.

Slovesnost v Mariboru.

V Maribor je prispel vlak pri lepem vremenu točno ob 5. uri popoldan, kakor je bilo določeno. Že od Leitersberga naprej je Ljudstvo tvorilo kordon ob progi. Ko je vlak zapeljal na postajo, se je pred njim razgrnila nepregledna množica. Na stotine jih je bilo tudi na strehah kolodvorskega poslopja in v bližini stoječih vagonov. Vsega skupaj je bilo zbranih gotovo 20.000 ljudi. Prihod je pozdravila salva lapov, tuk. topa. poveljstva in koračnica »U boj« vojaške godbe Istočasno se je prikazal nad kolodvorom eroplan s slovensko trobojnico, ki je krožil nad zbrano množico. Nato je zapel pevski zbor pod vodstvom sod. svetnika Deva žalostinko (slov. narodno pesem)